

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การเสนอเนื้อหาในบทนี้จะเสนอตามหัวข้อดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มการบริการวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า (2555 – 2564) ในขอบข่ายเนื้อหา 6 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย โครงสร้างและการจัดองค์กร รูปแบบและวิธีการบริการวิชาการแก่ชุมชน การจัดระบบการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชน การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

5.2.1 ขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษาและใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม มีดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์
- 2) นโยบาย
- 3) โครงสร้างและการจัดองค์กร
- 4) รูปแบบและวิธีการบริการวิชาการ
- 5) การจัดระบบการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชน
- 6) การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ

5.2.2 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 ท่าน แยกตามคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ

- 1) ผู้บริหารและอดีตผู้บริหาร วิทยาลัยอิสลามศึกษา จำนวน 6 คน
- 2) ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริการวิชาการแก่ชุมชน จำนวน 8 คน
- 3) ผู้มีตำแหน่งเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา มีความรู้ด้านงานวิจัยและการศึกษาอิสลาม จำนวน 5 คน

5.2.3 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะในช่วง 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2555 – 2564)

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน ดังนี้

5.1.1 รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

5.1.2 รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5.1.3 รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.4.1 รอบที่ 1 ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ถึงผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 19 ท่าน โดยติดต่อด้วยตนเองและติดต่อทางโทรศัพท์ อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยที่ต้องมีการเก็บข้อมูล 3 รอบ โดยรอบแรกเป็นการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

5.4.2 รอบที่ 2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและชี้แจงการตอบแบบสอบถามแล้วนำส่งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

5.4.3 รอบที่ 3 วิธีการเก็บข้อมูลใช้วิธีเดียวกับการเก็บข้อมูลในรอบที่ 2

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการดังนี้

5.5.1 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2

5.5.2 แบบสอบถามรอบที่ 2 กับ รอบที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การวิเคราะห์แนวโน้มนำเข้าสู่ส่วนกลาง โดยการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

5.5.3 การหาค่าความสอดคล้องทางความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยหนดเกณฑ์การตัดสินจากผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน ($[Mo - Mdn]$) ไม่เกิน 1.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ไม่เกิน 1.50 หมายความว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในข้อนั้น

5.5.4 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 80 ขึ้นไป เห็นสอดคล้องกันว่าเป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ แสดงว่า แนวโน้มนั้นเป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 80 ขึ้นไป เห็นสอดคล้องกันว่าเป็นอนาคตภาพที่ไม่พึงประสงค์ แสดงว่า แนวโน้มนั้นเป็นอนาคตภาพที่ไม่พึงประสงค์ และแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญน้อยกว่าร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ หรืออนาคตภาพที่ไม่พึงประสงค์ แสดงว่า แนวโน้มนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกันและไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นอนาคตภาพใด

5.6 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวโน้มการบริการวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า (2555 – 2564) ในขอบข่ายเนื้อหา 6 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย โครงสร้างและการจัดองค์กร รูปแบบและวิธีการการบริการวิชาการแก่ชุมชน การจัดระบบการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชน การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ สรุปได้ดังนี้

5.6.1 วัตถุประสงค์

มีแนวโน้มที่จะเป็นศูนย์มุสลิมศึกษาและอิสลามศึกษา โดยการเผยแพร่งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในด้านคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างประสบการณ์

การเรียนรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ให้แก่บุคลากร บัณฑิต และชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน และระดับนานาชาติ

5.6.2 นโยบาย

มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่หลักวิชาการอิสลาม การผลิตผลงานวิชาการใน 10 ปี ข้างหน้า การศึกษาระดับนานาชาติ การศึกษาที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมทุกระดับ การบริการข้อมูลข่าวสารและจัดระบบสารสนเทศอิสลามที่สามารถมาประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบัน การศึกษาวิจัยและ กิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กรอบของความเป็นอิสลามที่เป็นความต้องการของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐ โดยการมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหาร บุคลากร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ประชาชน ชุมชน สังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนองค์กรทั้งในและต่างประเทศ และการทำงานบูรณาการวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม

5.6.3 โครงสร้างและการจัดองค์กร

มีแนวโน้มการจัดองค์กรจะต้องกำหนดเป้าหมาย ที่แสดงถึงตัวบ่งชี้ให้ปรากฏ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา ส่วนโครงสร้างองค์กรจะต้องสอดคล้องกับภารกิจหรือกิจกรรม มีความเป็นเอกภาพ แบ่งงานรับผิดชอบชัดเจน และครอบคลุม การประสานงานในองค์กรต้องมีการติดต่อ สื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีระเบียบหลักเกณฑ์ ฝ่ายประสานงานกับต่างประเทศต้องมีความเข้มแข็งและสามารถทำงานเชิงรุก มีฝ่ายติดตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อปรับปรุงองค์กร และบุคลากรต้องมีความรู้ความชำนาญในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และภาษาต่างประเทศ

5.6.4 รูปแบบการบริการวิชาการ

มีแนวโน้มที่จะผลิตเอกสาร ตำรา งานแปล สังเคราะห์งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ ออกเป็น หนังสือเผยแพร่ทั่วไป รวมทั้งเอกสารประกอบการสอน พัฒนาหลักสูตรเก่าของวิทยาลัย ฯ ที่ยังให้บริการอยู่ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น บริการข้อมูล ข่าวสาร ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และระบบทางไกลผ่านสื่อร่วมสมัย เช่น จดรายการวิทยุ ทีวีดาวเทียม/ออนไลน์ การบริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Facebook Twitter และอื่น ๆ รวมถึงการจัดนิทรรศการ ทั้งในและนอกสถานที่ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเยาวชนมุสลิมและมุสลิมผู้ด้อยโอกาส จัดอบรมภาษาต่างประเทศ ตั้งคลินิกบริการตอบคำถามทางวิชาการและให้คำปรึกษา บริการวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แก่องค์กร

และบุคลากรทางการศึกษา ผู้นำศาสนา คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด/มัสยิด สตรี เด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน/ผู้สนใจอิสลามและมุสลิมใหม่ ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม มัสยิดต้นแบบ กลุ่มออมทรัพย์มุสลิม และองค์กรสตรีมุสลิม ตลอดจนสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม โดยให้นักศึกษาสามารถเข้ามามีส่วน ร่วมในกิจกรรมการบริการวิชาการ และอาจารย์ที่มีความสามารถเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

5.6.5 การบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชน

มีแนวโน้มที่จะจัดระบบหน่วยงานให้เหมือนกับหน่วยงานเอกชน มีหน่วยงาน รองรับการบริการวิชาการอย่างเป็นระบบ กำหนดหลักเกณฑ์หรือระเบียบอย่างชัดเจน จัดทำ นโยบาย แผนกลยุทธ์ และแผนดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีคณะกรรมการและคณะ ทำงานรับผิดชอบตามแผนที่กำหนด มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินไป ปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม วิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis คือการหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อปรับปรุงการบริการวิชาการให้ดียิ่งขึ้น นำผลการประเมินทุกโครงการ ไป ปรับปรุงอย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สรุป วิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขแผนงานในแต่ละปี เพื่อเป็นหลักฐานในการอ้างอิงได้ มีคณะทำงานที่จัดทำการบูรณาการงานวิจัยกับกิจกรรมของ งานบริการวิชาการ และฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ต้องทำหน้าที่ประสานงานทั้งภายใน/ภายนอก มหาวิทยาลัยในการบริการวิชาการ

5.6.6 การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ

มีแนวโน้มที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยอิสลามศึกษา กับชุมชน จัดให้มี องค์กรสัมพันธ์ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จัดทำฐานข้อมูล เครือข่ายความร่วมมือให้เป็นรูปธรรม ประสานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดตั้ง เครือข่ายนักวิชาการอิสลามศึกษา มีการประชุมอิสลามศึกษา ในระดับประเทศและในระดับ นานาชาติ มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัยเฉพาะด้านระหว่างเครือข่ายทั้งในระดับประเทศและ ต่างประเทศ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์เครือข่ายงานวิจัยและงานบริการวิชาการ กำหนดยุทธศาสตร์ความร่วมมือและกำหนดเครือข่ายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาลัย ฯ และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ฯ จัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือด้าน บริการวิชาการ จากตัวแทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ใน

สังคม เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และหน่วยงานของรัฐทั้งในและต่าง ประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน

5.7 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องแนวโน้มการบริการวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาใน ทศวรรษหน้า (2555 – 2564) ในขอบข่ายเนื้อหา 6 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย โครงสร้างและ การจัดองค์กร รูปแบบและวิธีการการบริการวิชาการแก่ชุมชน การจัดระบบการบริหารงานบริการ วิชาการแก่ชุมชน การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ อภิปรายผลได้ดังนี้

5.7.1 วัตถุประสงค์

แนวโน้มวัตถุประสงค์ของการบริการวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาใน ทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ในอนาคตจะต้องเป็นศูนย์กลางมุสลิมศึกษาและอิสลามศึกษา โดยการ เผยแพร่งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในด้านคุณภาพชีวิตที่ดี สร้าง ประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ให้แก่นุศุลการ บัณฑิต และชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน และระดับนานาชาติ จาก แนวโน้มดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในปัจจุบัน นั่นคือ วิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นนำทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมไทยมุสลิมและภูมิภาคอย่างสมดุล โดยยึดอิสลามเป็นบรรทัดฐาน และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุจิตรา หงษ์สตาร์ (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารวิทยาลัยอิสลาม ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2564 ในด้านการบริการวิชาการแก่สังคม พบว่า วิทยาลัยอิสลามศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลอิสลามที่สมบูรณ์และครบถ้วนทุกสาขา เน้นการมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติ และ เป็นศูนย์กลางการศึกษาอิสลามแก่ชุมชน ดังนั้นวิทยาลัยอิสลามศึกษาจึงมีความเหมาะสมเป็นอย่าง ยิ่งในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเผยแพร่อิสลามศึกษาให้แก่ชุมชนและสังคม เพราะสำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการแก่ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความ เชี่ยวชาญ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2553 : 77) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็น หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเปิดสอนวิชาการทางด้านอิสลามศึกษา จึงมีความถนัดและ มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านอิสลามศึกษาโดยตรง

เพราะฉะนั้นแนวโน้มวัตถุประสงค์การบริการวิชาการแก่ชุมชนดังกล่าวจึงต้อง มุ่งเน้นทางด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษาตลอดจนด้านภาษาต่างประเทศ เนื่องจากวิทยาลัย อิสลามศึกษามีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้อยู่เป็นจำนวนมาก โดยถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในฐานะการทำหน้าที่ของมุสลิมที่ดี เนื่องจากตามหลักการอิสลามนั้นกำหนดให้ การศึกษาในอิสลามมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ผู้ซึ่งจะ เป็นสมาชิกที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม รักเพื่อนมนุษย์ และพร้อมอุทิศตนเพื่อความเจริญของ สังคมมนุษย์ (al-Farhan , 1983:34 อ้างถึงใน Ali Mohammad Jubran Saleh , 2551:41) แนวคิดดัง ก่อว่านี้มีฐานที่มาจากอายะฮ์อัลกุรอานที่ได้เชื่อมโยงปัจเจกมุสลิมกับโลกทั้งมวลและได้กำหนดให้ มุสลิมรับผิดชอบต่อโลก ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวแก่ท่านเราะสูลมูหัมมัด ﷺ ผู้เป็นแบบอย่างแก่ มุสลิมทั้งหลายว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾

และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ ประชาชาติทั้งหลาย (อัล-อันบิยาฮ์ : 107)

ดังนั้นการศึกษาในอิสลามจึงมีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลให้เป็นผู้ที่ มีความเข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในการทำงานเพื่อสังคม ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการ ดำเนินชีวิต รักที่จะกตัญญูต่ออัลลอฮ์ ﷻ และสร้างสรรค์โลกด้วยการปฏิบัติงานที่ดีในทุกแขนงของ ชีวิต (Ali Mohammad Jubran Saleh , 2551:41-42)

5.7.2 นโยบาย

แนวโน้มนโยบายของการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา ใน ทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่หลักวิชาการอิสลาม การ ผลิตผลงานวิชาการใน 10 ปี ข้างหน้า การศึกษาระดับนานาชาติ การศึกษาที่สามารถพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของคนในสังคมทุกระดับ การบริการข้อมูลข่าวสารและจัดระบบสารสนเทศอิสลามที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบัน การศึกษาวิจัยและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กรอบของความเป็น อิสลามที่เป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐ โดยการมีส่วนร่วม ร่วมทั้งผู้บริหาร บุคลากร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ประชาชน ชุมชน สังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน

หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนองค์กรทั้งในและต่างประเทศ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม

จากแนวโน้มนโยบายดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า นโยบายนั้นมีความสอดคล้องกับพันธกิจหลักของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในปัจจุบันคือ ดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลิตบัตตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับวิทยาการอิสลามและสังคมมุสลิมในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการบริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่สังคม สร้างความเข้าใจอันดีและพัฒนาสังคมไทยมุสลิมและภูมิภาคอย่างสมดุล ทำนุบำรุงรักษา และถ่ายทอดคุณค่าศิลปวัฒนธรรมมุสลิมที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม และเป็นสถาบันนานาชาติทางสาขาอิสลามศึกษา และสอดคล้องกับ นิเลาะ แวอุเซ็ง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการบริการวิชาการแก่ชุมชน พบว่า ต้องส่งเสริมในเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่สังคม การให้บริการวิชาการเชิงรุกแก่ชุมชนในท้องถิ่นและในภูมิภาคอื่นทั่วประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอิสลามที่ถูกต้องและพัฒนาสังคมอย่างสมดุล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมมุสลิม โดยการให้ความรู้และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และส่งเสริมให้มีการจัดบริการวิชาการแก่กลุ่มอาชีพ และประชาชนทั่วไปเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2540 : 135)

เพราะฉะนั้นแนวโน้มนโยบายของการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในอนาคตจึงต้องเป็นไปเพื่อการเผยแพร่หลักวิชาการอิสลาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมภายใต้กรอบของความเป็นอิสลามที่เป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

5.7.3 โครงสร้างและการจัดองค์กร

แนวโน้มนโยบายโครงสร้างและการจัดองค์กรของการบริการวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า การจัดองค์กรต้องกำหนดเป้าหมาย ที่แสดงถึงตัวบ่งชี้ให้ปรากฏ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา ส่วน โครงสร้างองค์กรต้องสอดคล้องกับภารกิจหรือกิจกรรม มีความเป็นเอกภาพ แบ่งงานรับผิดชอบชัดเจน และครอบคลุม การประสานงานในองค์กรต้องมีการติดต่อ สื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีระเบียบหลักเกณฑ์ ฝ่ายประสานงานกับต่างประเทศต้องมีความเข้มแข็งและสามารถทำงานเชิงรุก มีฝ่ายติดตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อปรับปรุงองค์กร และบุคลากรต้องมีความรู้ความชำนาญในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และภาษาต่างประเทศ

จากแนวโน้มข้างต้นผู้วิจัยเห็นด้วยว่าการจัดองค์กรและโครงสร้างให้เป็นรูปธรรม มีความเป็นอิสระ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะงานบริการวิชาการ แก่ชุมชนเป็นงานที่ต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก และต้องอยู่กับผู้คน เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้ที่มาทำหน้าที่ในจุดนี้ต้องมีความรับผิดชอบต่องานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จริงๆ ซึ่งสอดคล้องกับสุรัสวดี อินทร์ชัย (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ กับ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการ วิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเอกชนควรใช้รูปแบบและวิธีการ โดยการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบ งานบริการวิชาการแก่ชุมชน หรือแต่งตั้งคณะกรรมการบริการแก่ชุมชนระดับสถาบัน ให้มีการ ดำเนินงานในรูปแบบ Profit Center มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นเอกเทศ ให้เป็นศูนย์ หรือหน่วยงานกลางในการรับงานบริการวิชาการโดยตรง มีการบริหารงานและงบประมาณอย่าง เป็นอิสระ กำหนดให้มีหน้าที่ในการดูแล รับผิดชอบงานด้านบริการวิชาการ โดยตรงมีหน้าที่ วางแผนจัดทำโครงการ และหาแหล่งงบประมาณจากภายนอก และสอดคล้องกับเบญจนาฏ ดวงจิ โน และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริการวิชาการชุมชนของมหาวิท ทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างและการจัดองค์กร ต้องเป็นองค์กรขนาดเล็ก มี ความเป็นอิสระ คล่องตัว รับผิดชอบต่อสถานะการแข่งขันในเชิงธุรกิจ

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการมีโครงสร้างและการจัดองค์กรที่มีความชัดเจน พร้อม กับมีกฎระเบียบที่รัดกุม กำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงย่อมทำให้การบริหารวิชาการแก่ชุมชนเป็นไป อย่างราบรื่นมีความเป็นอิสระและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และนโยบายของการบริหารวิชาการ แก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามได้อย่างแท้จริง

5.7.4 รูปแบบการบริการวิชาการ

แนวโน้มรูปแบบการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาใน ทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ต้องผลิตเอกสาร ตำรา งานแปล สังกะหร่งงานวิจัย/วิทยานิพนธ์ ออกเป็นหนังสือเผยแพร่ทั่วไป รวมทั้งเอกสารประกอบการสอน พัฒนาหลักสูตรเก่าของวิทยาลัย ฯ ที่ยังให้บริการอยู่ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น บริการข้อมูล ข่าวสาร ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และระบบทางไกล ผ่านสื่อร่วมสมัย เช่น จักรายการวิทยุ ทีวีดาวเทียม/ ออนไลน์ การบริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Facebook Twitter และอื่น ๆ รวมถึงการจัดนิทรรศการ ทั้งในและนอกสถานที่ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเยาวชนมุสลิมและมุสลิมผู้ศ้อยโอกาส จัดอบรมภาษาต่างประเทศ ตั้งคลินิกบริการตอบคำถาม ทางวิชาการและให้คำปรึกษา บริการวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แก่องค์กรและ

บุคลากรทางการศึกษา ผู้นำศาสนา คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด/มัสยิด สตรี เด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน/ผู้สนใจอิสลามและมุสลิมใหม่ ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม มัสยิดต้นแบบ กลุ่มออมทรัพย์มุสลิม และองค์กรสตรีมุสลิม ตลอดจนสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม โดยให้นักศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริการวิชาการ และอาจารย์ที่มีความสามารถเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2553 : 77) ที่กำหนดให้การบริการทางวิชาการ แก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบัน อุดมศึกษา สถาบันพึงให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะ ชุมชน และสังคม โดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ ให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การให้บริการทางวิชาการ นอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร มีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเลาะ แวอุเซ็ง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวโน้มการบริหารของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2540 – 2549) ” พบว่า การบริการวิชาการแก่ชุมชนต้องมีรูปแบบในการให้บริการที่เน้นการให้บริการในลักษณะการสร้างโมเดลหรือองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนและเน้นการเป็นหน่วยงานประสานมากกว่าหน่วยงานปฏิบัติ สำหรับวิธีการจะจัดให้มีการสำรวจความต้องการของชุมชน จัดตั้งทีมงานการให้บริการ และใช้กลยุทธ์ในการให้บริการในลักษณะเชิงรุกโดยกำหนดเป้าหมาย เนื้อหา และกลุ่มผู้รับบริการที่ชัดเจน ผลิตตำรา สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และเผยแพร่วิชาการที่เป็นประโยชน์ โดยผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมทั้งอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้จะมีการจัดประชุมสัมมนา และจัด โครงการต่าง ๆ ที่ช่วยยกระดับคุณภาพแก้ปัญหาทางสังคมของชุมชน (นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2540 : 138)

ดังนั้นหากในอนาคตเป็นไปได้จริงผู้วิจัยเห็นว่า วิทยาลัยอิสลามศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถทำหน้าที่ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนได้ดีมากที่สุด เพราะถือได้ว่าเป็น

การเผยแพร่หลักวิชาการอิสลามที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่กำหนดให้มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ในการเผยแพร่ (ตะวะห์) หลักคำสอนของศาสนาอิสลามในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมสนทนา อภิปราย การเขียนหนังสือหรือบทความ เป็นต้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานความว่า

﴿ اذْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

“จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าโดยสุขุมและ
การตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า แท้จริง
พระเจ้าของเจ้านั้นพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในทางที่
ถูกต้อง” (อัน-นะฮ์ล: 125)

5.7.5 การจัดระบบการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชน

แนวโน้มการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา ในทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ต้องจัดระบบหน่วยงานให้เหมือนกับหน่วยงานเอกชน มีหน่วยงานรองรับการบริการวิชาการอย่างเป็นระบบ กำหนดหลักเกณฑ์หรือระเบียบอย่างชัดเจน จัดทำนโยบาย แผนกลยุทธ์ และแผนดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีคณะกรรมการและคณะทำงานรับผิดชอบตามแผนที่กำหนด มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม วิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis คือการหา จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อปรับปรุงการบริการวิชาการให้ดียิ่งขึ้น นำผลการประเมินทุกโครงการไปปรับปรุงอย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สรุป วิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขแผนงานในแต่ละปี เพื่อเป็นหลักฐานในการอ้างอิงได้ มีคณะทำงานที่จัดทำการบูรณาการงานวิจัยกับกิจกรรมของงานบริการวิชาการ และฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ต้องทำหน้าที่ประสานงานทั้งภายใน/ภายนอกมหาวิทยาลัยในการบริการวิชาการ

จากแนวโน้มดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการบริการวิชาการที่ประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องมีระบบการบริหารงานที่ดี มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับจักรฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2527 : 79) ได้เสนอกระบวนการการบริหารงานบริการวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัด

รูปแบบกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ การปฏิบัติตามแผน และการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับไพร์ตัน เดชะรินทร์ (2525 : 62 - 63) ได้ให้ทัศนะด้านการบริหารงานเกี่ยวกับการบริการสังคมว่า กระบวนการที่นักบริหารต้องทำคือ การวางแผน เพราะเป็นหัวใจของการทำงาน ขั้นตอนสำคัญเริ่มด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามหลักวิชาการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพิจารณาผลได้ผลเสีย ผลกระทบด้านต่าง ๆ ตลอดจนความเป็นไปได้ของโครงการก่อนการตัดสินใจยอมรับ การเลือกสรรวิธีดำเนินการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด และการวางระบบการติดตามผล และตามแก้ไขปัญหาลงสู่การปฏิบัติให้ทันเหตุการณ์

ดังนั้นแนวโน้มการบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า จึงมีความจำเป็นต้องจัดระบบหน่วยงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบและแผนดำเนินงานอย่างชัดเจน มีผู้รับผิดชอบ และมีการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการบริการวิชาการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.7.6 การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ

แนวโน้มการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยอิสลามศึกษา กับชุมชน จัดให้มีองค์กรสัมพันธ์ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายความร่วมมือให้เป็นรูปธรรม ประสานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งเครือข่ายนักวิชาการอิสลามศึกษา มีการประชุมอิสลามศึกษา ในระดับประเทศและในระดับนานาชาติ มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัยเฉพาะด้านระหว่างเครือข่ายทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์เครือข่ายงานวิจัยและงานบริการวิชาการ กำหนดยุทธศาสตร์ความร่วมมือและกำหนดเครือข่ายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาลัย ฯ และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ฯ จัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือด้านบริการวิชาการ จากตัวแทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และหน่วยงานของรัฐทั้งในและต่าง ประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากแนวโน้มนี้นักวิจัยเห็นว่า การให้มีการจัดตั้งเครือข่ายและประสานความร่วมมือกันในทุกด้าน ๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริการวิชาการแก่ชุมชน เพราะจะทำให้การติดต่อประสานงานมีความสะดวกรวดเร็วและทั่วถึง เห็นได้จากการดำเนินงานของวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยสำนักงานวิชาการและบริการชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการด้านความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยกับสังคมชุมชนในภาคใต้ โดยได้ร่วมมือกับสังคมและชุมชน รวมทั้งหน่วยงาน

ต่างๆ เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนในภาคใต้ ซึ่งมีการจัดกิจกรรมมากมาย เช่น การจัดฝึกอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการต่าง ๆ ถ่ายอบรมจริยธรรมเยาวชน ภาคฤดูร้อน โครงการอบรมจริยธรรมพี่คุณสำหรับเยาวชน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการอาหาร ปลอดภัยผู้ด้อยโอกาส โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการบริหารมัธยม โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิตครอบครัวมุสลิมใหม่ โครงการพัฒนาจิต/อดิคาฟในเดือนรอมฎอน โครงการรอมฎอนสัมพันธ์ โครงการงานพบปะวันครอบครัวมุสลิม โครงการค่ายเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคการสอนภาษาอาหรับฯ โครงการละหมาดอีดิลอัฎฮา เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นหากมีการให้ความร่วมมือประสานงานกันอย่างดีโครงการทุกโครงการจะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น ดังที่ สุรัสวดี อินทร์ชัย (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร และปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายส่วนตัว เครือข่ายภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจนาฏ ดวงจิโน และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริการวิชาการชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานบริการวิชาการ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อประสานด้านทรัพยากรและการดำเนินงาน

ดังนั้นการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานบริการวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องให้ความสำคัญและผลักดันให้เป็นไปได้ในทุกด้าน

5.8 ข้อเสนอแนะ

5.8.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาแนวโน้มการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในทศวรรษหน้า สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

5.8.1.1 การบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดและนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องต่อไป

5.8.1.2 การบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาควรรนำผลการประเมินทุกโครงการที่ได้จัดขึ้นไปปรับปรุงอย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถเตรียมการวางแผนให้โครงการทุกๆ โครงการมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

5.8.1.3 การบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาชีพที่เข้ายาก เป็นเรื่อง

ที่ผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถหาข้อสรุปได้ และการให้ความช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยคิดว่าไม่เหมาะสมกับวิทยาลัยอิสลามศึกษา เพราะวิทยาลัยอิสลามศึกษามีหน้าที่หลักในการให้บริการวิชาการอิสลาม

5.8.1.4 การทำ MOU กับหน่วยงาน/สถาบันต่าง ๆ โดยการเข้าเยี่ยมชม เป็นเรื่องที่ผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ในเรื่องดังกล่าวนี้ผู้วิจัยคิดว่า วิทยาลัยอิสลามควรให้ความสำคัญด้วยเช่นกันแต่ต้องมีการศึกษาดูงานประสานความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายอย่างจริงจังไม่เฉพาะการไปเยี่ยมชมเพียงอย่างเดียว

5.8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.8.2.1 ควรศึกษาการประเมินการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

5.8.2.2 ควรศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Prince of Songkla University
Pattani Campus